



بسمه تعالی

## شیوه‌نامه گفتمان سازی، اقناع و توانمندسازی برای «فعالان ویژه قرآنی استان‌ها» سال ۱۴۰۴

### ۱- مقدمه (بیان مسأله و اصول و سیاست‌های کلان)

#### بیان مسأله

در زیست‌بوم فعالیت‌های قرآنی کشور، چهار گروه اصلی مخاطبان شامل: (الف) عموم مردم، (ب) مخاطبان پیگیر و وفادار، (ج) کنشگران قرآنی، و (د) راهبران کنشگران قرآنی وجود دارند. ارزشمندترین سرمایه انسانی، راهبران هستند؛ افرادی که هدایت و جهت‌دهی کنشگران را در میدان مختلف قرآنی عهده‌دارند و نقشی محوری در جریان‌سازی و فعال‌سازی مجموعه‌های مردمی و نخبه بر عهده دارند. تحقق یک تحول اثربخش در عرصه فعالیت‌های قرآنی، مستلزم ارتباط هدفمند و مؤثر با این افراد کلیدی است؛ هدف این است که ارتباط و تعامل با راهبران، حول محور جهاد تبیین با محوریت قرآن و با پیوند این راهبران به طرح‌های کلان «زندگی با آیه‌ها» و «تدبر در قرآن کریم» سازمان، به پیش رود.

#### اصول و سیاست‌های کلان:

۱. عدم طراحی شبکه جدید: مدیریت یا ایجاد شبکه تخصصی جدید، در دستور کار سازمان نیست.
۲. شناخت عمیق و طبقه‌بندی سرمایه انسانی: شناسایی و ثبت دقیق ظرفیت‌ها و سرمایه‌های انسانی با ایجاد بانک اطلاعاتی به‌روز، مقدم هر نوع تعامل است.
۳. ارتباط مؤثر مشروط به کنش میدانی: مشارکت در عملیات‌های میدانی، شرط صدق ارتباط واقعی با راهبران و کنشگران است.
۴. ارزش‌آفرینی حقیقی در ایجاد فرصت‌های نقش‌آفرینی و کنش مؤثر متبلور می‌شود: انگیزه اصلی فعالان قرآنی، مشارکت و اثرگذاری واقعی در عرصه‌های میدانی است، نه دریافت حمایت مالی. بدیهی است حمایت‌های مالی صرفاً در راستای تقویت عملیات‌های میدانی، اثربخش و هدفمند خواهد بود.
۵. تعامل اقتضایی و منعطف: مدل همکاری باید منعطف، براساس اقتضای عملیات و مأموریت، و نه بر اساس سازوکار بروکراتیک باشد.
۶. تسریع و پشتیبانی از ظرفیت میدانی: نقش سازمان، تسهیل‌گر و تقویت‌کننده حرکت مردمی است، نه رقیب آن.
۷. تعامل دوسویه: تعامل واقعی، مبتنی بر گفت‌وگو و شراکت در طراحی، تصمیم‌سازی و اجرا است.

### ۲- اهداف کلی

۱. شناسایی و تعیین راهبران کنشگران قرآنی هر استان
۲. ایجاد ارتباط و تعامل پایدار با راهبران
۳. آشنایی راهبران با اولویت‌های راهبردی و برنامه‌های سازمان
۴. توسعه همکاری و هم‌افزایی از طریق عملیات‌های مشترک

### ۳- اهداف عملیاتی (کمی و کیفی)

انتظار می‌رود با اجرای این طرح، هسته‌هایی منسجم و دغدغه‌مند از راهبران کنشگران قرآنی در هر شهرستان، مرتبط و هم‌افزا با فعالیت‌های سازمان دارالقرآن، شناسایی و شکل گیرد تا زمینه‌ساز توسعه هدفمند و هم‌افزای فعالیت‌های قرآنی باشد. این طرح با گفتمان‌سازی و توانمندسازی راهبران، مقدمات تشکیل هسته‌های راهبری فعالیت‌های قرآنی را در سطح شهرستان‌ها فراهم می‌آورد.

با عنایت به شرایط و اقتضات جدید سازمان دارالقرآن الکریم، طراحی سازوکار هم‌افزایی با «راهبران کنشگران قرآنی» در دستور کار قرار گرفته است. این طراحی مشتمل بر سه بخش اساسی به شرح زیر می‌باشد که هر یک در ادامه به تفصیل تشریح خواهد شد:

۱. شناسایی و تعیین فعالان ویژه (راهبران قرآنی) هر استان
۲. برگزاری دوره به منظور ارتقاء هم‌افزایی و هماهنگی بین سازمان دارالقرآن و راهبران مربوطه
۳. ایجاد ارتباط، تعامل و همکاری مستمر در قالب عملیات‌های مشترک

### ۱) شناسایی و تعیین راهبران کنشگران قرآنی هر استان

در فرآیند شناسایی، توجه به فعالان برجسته در هر دو حوزه «حاکمیتی» و «مردمی» الزامی است تا زمینه پیوند مطلوب ظرفیت‌های این دو بخش فراهم گردد. **نیروهای دارای منصب حاکمیتی** شامل: امام جمعه شهرستان، مدیر اداره تبلیغات اسلامی شهرستان، کارشناس قرآنی ویژه و در صورت اقتضا، مدیر یا معاون پرورشی آموزش و پرورش و سایر مدیران دستگاه‌های ذی‌ربط می‌گردد.

**نیروهای مردمی** نیز عبارتند از: مدیران مؤسسات و خانه‌های قرآن، مربیان و مدرسان ممتاز قرآنی، ائمه جماعت مؤثر و دغدغه‌مند و سایر فعالان قرآنی در عرصه مردمی خواهد بود.

اصلی‌ترین معیار انتخاب این افراد، توانایی ایشان در «راهبری و ایجاد تأثیر و تحول در برنامه‌های قرآنی» در سطح شهرستان است؛ ضمن آن که هم‌راستایی با سیاست‌ها و اولویت‌های راهبردی سازمان دارالقرآن الکریم و پیوند با طرح‌های شاخص، همچون طرح ملی «زندگی با آیه‌ها» و «تدبر در قرآن»، از ملاک‌های تعیین‌کننده تلقی می‌گردد.

### تبصره ۱: تشریح شاخص‌های شناسایی فعالان ویژه (راهبران کنشگران قرآنی)

#### - اهل تعلیم و تعلم قرآن بودن

- توانایی و دغدغه‌مندی در آموزش‌گیرندگی قرآن، به‌ویژه در حوزه معارف و تدبر در قرآن
- توانایی و دغدغه‌مندی در آموزش‌دهندگی قرآن، به‌ویژه در حوزه معارف و تدبر در قرآن

#### - مرجعیت و نفوذ اجتماعی

- برخورداری از مرجعیت دینی یا فرهنگی در استان یا منطقه (مانند امام جمعه، استاد حوزه، خطیب شناخته‌شده، معلم یا مربی الهام‌بخش)
- محبوبیت و مقبولیت مردمی در میان کنشگران قرآنی، خانواده‌ها یا مؤمنین محل
- ایفای نقش الگویی رفتاری و فکری در بین شبکه‌های قرآنی یا مذهبی

#### - توانمندی شبکه‌سازی و ارتباطات انسانی

- توانایی برقراری ارتباط مؤثر با مجموعه‌ای از فعالان قرآنی
- برخورداری از شبکه فعال شاگردان، مخاطبان یا همکاران قرآنی
- سابقه در تأسیس یا هدایت مؤسسات، انجمن‌ها، جلسات قرآنی یا گروه‌های جهادی

#### - هدایت فکری و گفتمانی

- قدرت تبیین مفاهیم قرآنی و تحلیل مسائل فرهنگی با رویکرد قرآنی
- توانمندی در تولید یا بازنشر گفتمان‌های نوآورانه قرآنی در سطح استان یا منطقه
- سابقه سخنرانی، تولید محتوا یا هدایت فکری برنامه‌های قرآنی در رسانه یا مناسبت‌ها

#### - توانمندی اجرایی و مدیریتی

- سابقه موفق در طراحی، اجرا یا هدایت پروژه‌های میدانی قرآنی
- برخورداری از مهارت در مدیریت تیم، منابع و برنامه‌ها
- تجربه هدایت مناسبت‌های بزرگ مانند ماه رمضان، دهه فجر، ایام محرم، اعتکاف و ...

#### - جایگاه رسمی یا نهادی

- دارا بودن مسئولیت یا جایگاه در یکی از نهادهای مؤثر
- امام‌جمعه، مسئول دارالقرآن، مدیر مؤسسه، معاون پرورشی، مسئول فرهنگی حوزه/دانشگاه
- یا ارتباط مستمر با نهادهای رسمی فرهنگی و قرآنی استان

## - ویژگی‌های شخصیتی و انگیزشی

- روحیه پیش‌برنده، خلاق، دغدغه‌مند و پیگیر
- توانایی تشویق، تقویت و راه‌اندازی دیگران
- برخورداری از انگیزه بالا برای حرکت مردمی و تمدنی در مسیر قرآن

## تبصره ۲: سازوکار شناسایی و تعیین فعالان ویژه (راهبران کنشگران قرآنی)

(۱) بهره‌گیری از شناخت و تجارب مدیریتی در امور قرآنی استان  
(۲) بررسی و تحلیل داده‌های اطلاعاتی استان‌ها، به‌ویژه داده‌های حاصل از اجرای طرح «زندگی با آیه‌ها»  
(۳) اخذ نظر از سرشبکه‌های قرآنی هر استان نظیر مدیر اتحادیه، مدیر جلسات خانگی و سایر افراد ذی‌ربط  
(۴) بهره‌مندی از دیدگاه‌ها و تجارب پیشکسوتان و افراد صاحب تجربه در هر استان

فرآیند شناسایی و رصد راهبران می‌بایست با هماهنگی کامل پشتیبانان ستادی هر استان انجام پذیرد. با توجه به شرایط خاص هر استان و به‌منظور شناسایی و تکریم هرچه بیشتر فعالان ویژه، مقتضی است پشتیبان استان برای تکمیل مرحله نهایی شناسایی و رصد، از طریق تماس تلفنی با افراد منتخب گفت‌وگو نماید. بدون تردید این ارتباط تلفنی در مراحل آتی طرح تأثیر بسزایی خواهد داشت.

در پایان، لازم است از هر شهرستان، عناصر مؤثر در حوزه پیشبرد امور قرآنی شناسایی و در قالب یک هسته یا گروه سازماندهی شوند. شایان ذکر است با عنایت به معیارهای راهبر بودن، تعداد افراد شناسایی‌شده دارای اهمیت نبوده و صرفاً کیفیت، شایستگی و توانمندی ایشان مورد نظر خواهد بود. در سال نخست اجرای طرح (۱۴۰۴)، میزان شناسایی و هم‌افزایی راهبران، به‌طور میانگین بین ۳ تا حداکثر ۵ نفر در هر استان تعیین می‌گردد؛ لذا شایسته است فرآیند معرفی افراد منتخب، با بیشترین دقت و بر اساس شاخص‌های شایستگی و صلاحیت صورت پذیرد.

## (۲) برگزاری دوره جهت هم‌افزایی و هماهنگی بیشتر سازمان دارالقرآن با فعالان ویژه

هدف از برگزاری این دوره، ایجاد ارتباط مؤثرتر و هم‌افزایی بیشتر میان سازمان دارالقرآن و راهبران کنشگران قرآنی می‌باشد. محورهای محتوایی این دوره عبارت‌اند از:

- ارائه محتوای تدبیر در قرآن به‌صورت کارگاهی
- ارائه محتوای آموزشی به‌منظور ارتقاء توان مدیریتی
- تبیین و اجرای عملیات‌های مشترک منطبق بر اولویت‌های راهبردی سازمان، از جمله «زندگی با آیه‌ها» و «تدبیر در قرآن کریم»

با توجه به مقتضیات هر استان، این دوره می‌تواند بنا بر صلاحدید، هم در داخل استان و هم خارج از آن برگزار گردد. نحوه برگزاری این دوره در تمام ابعاد باید با هماهنگی و تعامل پشتیبان ستادی استان صورت پذیرد.

شایان ذکر است که مرکز آموزش‌های راهبردی سازمان دارالقرآن‌الکریم در نظر دارد این دوره را برای برخی استان‌های متقاضی به‌صورت متمرکز در تهران و با حضور اساتید تراز ملی برگزار نماید. چنانچه استانی تمایل داشته باشد از ظرفیت‌های این مرکز در برگزاری دوره بهره‌مند شود، لازم است موضوع را با پشتیبان ذی‌ربط استان مطرح نماید تا امکان پیگیری مراحل بعدی فراهم گردد.

همچنین، از جمله نکات مهم پیرامون این دوره آن است که افراد معرفی‌شده به‌عنوان راهبران، توسط پشتیبان ستادی استان با دقت بیشتری مورد ارزیابی قرار گیرند تا پس از برگزاری دوره، افرادی همسو با ویژگی‌های مدنظر انتخاب شوند.

بدیهی است جمع‌بندی فوق به معنای خاتمه فرآیند انتخاب نمی‌باشد و امکان افزوده شدن افراد توانمند با سازوکار مشخص به گروه راهبران، همواره وجود دارد.

## (۳) ارتباط، تعامل و همکاری مستمر در قالب عملیات‌های مشترک

برگزاری این دوره، مقدمه‌ای برای ایجاد همکاری و هم‌افزایی بیشتر با راهبران در هر شهرستان خواهد بود. مسئولیت مستقیم تداوم ارتباط و همکاری، در درجه اول بر عهده مدیر قرآنی هر استان است. بدیهی است پشتیبان ستادی استان نیز می‌بایست در جهت استمرار ارتباط و همکاری، نهایت حمایت و مساعدت را به‌عمل آورد.

نکته حائز اهمیت در حفظ ارتباط و تعامل با این افراد، طراحی بستری هدفمند برای «آموزش و تربیت قرآنی» می‌باشد. آنچه باعث پیوند همیشگی سازمان دارالقرآن و راهبران می‌گردد، نه بودجه و برنامه عملیاتی مشترک و نه حتی ارتباط دوستانه، بلکه پیوند بنیادین و مشترک، حول محور «قرآن و بهره‌مندی از معارف آن» است. بر این اساس، لازم است از تمامی ظرفیت‌های حضوری و مجازی در قالب کلاس، کارگاه و گردهای علمی به نحو شایسته بهره‌برداری شود.

## ۵- نقش واحدها، دستگاهها و نهادها

ردیف	نام واحد	نقش
۱	پشتیبان‌های ستادی (در تعامل با اداره کل امور استان‌ها)	مسئول راهبری و نظارت بر برنامه
۲	اداره امور قرآنی استان	مسئول اجرای طرح و پیگیری‌های میدانی
۳	مرکز آموزش‌های راهبردی	پشتیبانی علمی و اجرایی دوره‌ها

## ۶- مراحل اجرایی و زمان‌بندی کلی

ردیف	مراحل اجرا	مسئول اجرا	زمان اجرا
۱	تهیه و تدوین شیوه‌نامه اجرایی	معاونت امور استان‌ها	تیرماه
۲	ابلاغ شیوه‌نامه اجرایی به استان‌ها	اداره کل طرح و برنامه	نیمه اول مردادماه
۳	شناسایی و تعیین راهبران کنشگران قرآنی هر استان	اداره امور قرآنی استان با هماهنگی پشتیبان ستادی	تا پایان مردادماه
۴	برگزاری دوره جهت هم‌افزایی و هم‌آهنگی بیشتر سازمان دارالقرآن با راهبران	اداره امور قرآنی استان با هماهنگی پشتیبان ستادی	شهریور، مهر، آبان، آذر
۵	تعامل و همکاری مستمر با راهبران در قالب عملیات‌های مشترک به ویژه در حوزه «تدبیر» و «زندگی با آیه‌ها»	اداره امور قرآنی استان با هماهنگی پشتیبان ستادی	بعد از برگزاری دوره

## ۷- ملاحظات اجرایی (نکات مهم، مقررات عمومی و ضوابط خاص)

<ul style="list-style-type: none"> <li>• برگزاری دوره‌ها، حداکثر به صورت تعاملی و در قالب کارگاه صورت پذیرد.</li> <li>• امکان استماع دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرات مخاطبان در طول دوره به نحو شایسته فراهم گردد.</li> <li>• زمان‌بندی جلسات دوره، به گونه‌ای تنظیم شود که از فشردگی و تراکم غیرضرور پرهیز گردد.</li> <li>• با توجه به هدف ایجاد و تقویت «هسته‌های راهبری قرآنی» در برخی شهرستان‌ها، شایسته است که در هر دوره، عناصر کلیدی و اثرگذار هر شهرستان به صورت یکجا حضور یابند تا هویت تیمی و گروهی در آن شهرستان تقویت شود.</li> </ul>
--

## ۸- نحوه هزینه کرد و نرخ‌نامه

هزینه‌ها مطابق تفاهم‌نامه‌های استانی و از محل بودجه حمایت از فعالان ویژه استان‌ها تأمین می‌شود.
---

## ۹- نحوه ارائه گزارش عملکرد

عناوین اطلاعات مورد نیاز	اسامی شهرستان‌های ویژه، اسامی فعالان ویژه، نحوه برگزاری دوره
عناوین مستندات و ضمیمه مورد نیاز	گزارش مکتوب پشتیبان ستادی از روند اجرای طرح
زمان ارائه گزارش	اسفند ۱۴۰۴